بین الملل

درخواست غرامت مادی و معنوی ایران از ۶ کشور غربی

نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد، در پاسخ به نامه قطر، بحرین، عربستان، امارات، کویت و اردن به سازمان ملل و شورای امنیت، اعلام کرد که این کشورها در تجاوز به ایران مشارکت داشته‌اند.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، امیر سعید ایروانی، نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد، در پاسخ به نامه قطر، بحرین، عربستان، امارات، کویت و اردن به سازمان ملل و شورای امنیت، طی نامه‌ای اعلام کرد که این کشورها از طریق پایگاه‌های نظامی مستقر در خاک خود که مبدأ حملات هوایی و موشکی به ایران بوده‌اند، در تجاوز به ایران مشارکت داشته‌اند. ایروانی با تأکید بر اینکه ایران آغازگر درگیری نبوده است، افزود: ایران حق مسلم و مشروع دفاع از خود را که در منشور سازمان ملل به رسمیت شناخته شده است، در واکنش به این تجاوزات إعمال کرده است. وی همچنین تصریح کرد: کشورهایی که در تجاوز به ایران مشارکت کرده یا اجازه استفاده از پایگاه‌ها، حریم هوایی، آب‌ها و خاک خود را برای این حملات داده‌اند، مسئول هستند و باید پاسخگو باشند. نماینده ایران با اشاره به اینکه شکست شورای امنیت در محکوم کردن تجاوز و مشخص نکردن متجاوز، در ادامه حملات متجاوزان نقش داشته است، تصریح کرد: ما خواستار آن هستیم که کشورهای قطر، بحرین، عربستان، امارات، کویت و اردن مسئولیت جبران کامل خسارات وارده به ایران را بر عهده گیرند.

حمایت از نخست‌وزیری نتانیاهو کاهش یافت

نتایج یک نظرسنجی نشان می‌دهد که «فتقالی بنت»و «کاذی آینزکوت» گزینه‌های مناسبت‌تری نسبت به «بنیامین نتانیاهو» برای نخست وزیری رژیم‌صهیونیستی هستند.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، «فتقالی بنت» نخست‌وزیر پیشین رژیم صهیونیستی که ۶۶ درصد از پاسخ دهندگان او نامناسب این پست دانسته‌اند، از «بنیامین نتانیاهو» نخست وزیر رژیم صهیونیستی که ۴۱ درصد از شرکت کنندگان از او حمایت کرده‌اند، پیشی گرفته است. همچنین «گادی آیزنکوت» رهبر حزب مخالف «بشار» که ۴۴ درصد از شرکت کنندگان در نظر سنجی برگزار شده توسط روزنامه عبری معاریو، او را برای نخست وزیری مناسب می‌دانند، نسبت به نتانیاهو که ۴۲ درصد از شرکت کنندگان او را تایید کرده‌اند، پیشتاز شده است. در مورد توزیع کرسی‌ها، نتایج نظرسنجی به شرح ذیل است: حزب «یا هم»به رهبری بنت، ۲۸ کرسی و لیکود ۲۶ کرسی را به خود اختصاص داده، اما جبهه ائتلاف تقویت شده و به ۵۰ کرسی رسیده است. در حالی که جبهه اپوزیسیون، به استثنای احزاب عربی، اکثریت خود را از دست داده و به ۶۰ کرسی کاهش یافت. در ائتلاف، تمداد کرسی‌های حزب «یوسما یهودیت» به ۹ کرسی افزایش یافت و در جبهه اپوزیسیون، حزب دموکرات کرسی‌های خود را به ۱۰ کرسی افزایش داد. طبق این نظرسنجی، حزب «بشار» به رهبری آیزنکوت، شاهد کاهش تمداد کرسی‌های خود به ۱۴ کرسی بود.

دعوت ترامپ از الزیدی برای سفر به آمریکا

نخست وزیر مکلف عراق از رایزنی تلفنی خود با رئیس جمهور آمریکا و دعوت رسمی ترامپ از وی خبر داد.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، علی الزیدی نخست وزیر مکلف عراق اعلام کرد: من یک تماس تلفنی از سوی دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا دریافت کردم. وی انتخاب من به عنوان نخست وزیر عراق را تبریک گفت. الزیدی اضافه کرد که ترامپ از وی به صورت رسمی دعوت کرده تا به آمریکا سفر کند. ترامپ نیز مدعی شد ما خواهان روابط جدید و قدرتمند با عراق هستیم. این در حالی است که رئیس جمهور آمریکا با نقض قوانین و عرف های بین الملل در روند انتخاب نخست وزیر عراق مداخله کرد و با تهدید و فشار تلاش داشت گزینه مورد نظر خود را به قدرت برساند. این کشور در برهه های مختلف تلاش کرده با اهرم های سیاسی، اقتصادی، نظامی... نقشه های خود را در عراق پیاده کند.

تاکید پاکستان به تلاش برای بازگشت ثبات به منطقه

سخنگوی وزارت خارجه پاکستان بر تداوم تلاش های این کشور در راستای تحقق صلح در منطقه و باز کردن کانال های مذاکرات میان ایران و آمریکا تاکید کرد.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، سخنگوی وزارت خارجه پاکستان در یک کنفرانس خبری در اسلام آباد تاکید کرد، این کشور به تلاش های فشرده خود به همراه آمریکا و ایران برای تحقق صلح دائمی بین ۲ کشور و بازگرداندن ثبات به منطقه ادامه می دهد. وی اضافه کرد، مسئولان پاکستانی همچنان به باز کردن کانال هایی برای مذاکرات میان واشنگتن و تهران ادامه می دهند. پاکستان به روند صلح و در پیش گرفتن مذاکره و دیپلماسی در رویارویی با چالش های ژئوپلیتیک پیچیده پایبند است. روز پنج شنبه نیز دفتر شهباز شریف نخست وزیر پاکستان با صدور بیانیه ای اعلام کرد: نخست وزیر بر ادامه تلاش ها برای دستیابی به آتش بس و برقراری صلح در خاورمیانه (تقریب آسیا) تأکید دارد.

رهبر انقلاب در پیامی تاکید کردند:

ایران بساط سوءاستفاده‌های دشمن از تنگه هرمز را برخواهد چید

رهبر انقلاب تاکید کردند: ایران اسلامی با شکر عملی نعمت اعمال مدیریت بر تنگه هرمز، منطقه‌ی خلیج فارس را ایمن خواهد کرد و بساط سوء استفاده‌های دشمن متخاصم را از این آبراه برخواهد چید.

به گزارش سرویس سیاسی زمان، رهبر انقلاب اسلامی به مناسبت دهم اردیبهشت روز ملی خلیج فارس در پیامی با اشاره به جانفشانی های ملت ایران در راه استقلال خلیج فارس و مقابله با بیگانگان و متجاوزان ، انقلاب اسلامی را نقطه عطف این مقاومت ها خواندند و تاکید کردند: با گذشت دو ماه از بزرگترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه‌ی امریکا در نقشه‌ی خود، فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز در حال رقم خوردن است. ملت‌های منطقه خلیج فارس که سال‌های متمادی به سکوت و نادیده‌انگاری حاکمان در برابر زورگویان و جاه‌طلبی‌های آمریکا عادت کرده بودند، در شصت روز گذشته جلوه‌های زیبای صلابت، هوشیاری و مجاهدت دلاورمردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در کنار تقویت و ساحلنشینی مردم و جوانان خطّه‌ی جنوب خود دیدند. امروز به عنایات حضرت حق جلّ‌وعلا و به برکت خون شهدای مظلوم جنگ تحمیلی سوم علی‌الخصوص رهبر عظیم‌الشأن و دوراندیش انقلاب اسلامی اعلی‌الله‌مقامه‌الشریف، نه فقط هلند و نیز حماسه‌های مقاومت در مقابل استعمار انگلیس و ... اما انقلاب اسلامی، نقطه عطف این مقاومت‌ها در کوتاه کردن دست مستکبران از منطقه‌ی خلیج فارس بود و امروز با گذشت دو ماه از بزرگترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه‌ی آمریکا در نقشه‌ی خود، فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز در حال رقم خوردن است. ملت‌های منطقه خلیج فارس که سال‌های متمادی به سکوت و نادیده‌انگاری حاکمان در برابر زورگویان و تجاوزکاران عادت کرده بودند، در شصت روز گذشته جلوه‌های زیبای صلابت، هوشیاری و مجاهدت دلاورمردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در کنار تقویت و ساحلنشینی مردم و جوانان خطّه‌ی جنوب ایران عزیز در نفی سلطه‌ی بیگانگان به چشم خود دیدند. امروز به عنایات حضرت حق جلّ‌وعلا و به برکت خون شهدای مظلوم جنگ تحمیلی سوم علی‌الخصوص رهبر عظیم‌الشأن و دوراندیش انقلاب اسلامی اعلی‌الله‌مقامه‌الشریف، نه فقط در میان افکار عمومی جهان و ملت‌های منطقه، حتی برای سلاطین و حاکمان کشورها نیز ثابت شد که حضور بیگانگان امریکایی و لانه‌گزینی و آشیانه‌کردن آنها در سرزمین‌های خلیج فارس، مهمترین عامل ناامنی در منطقه است و پایگاه‌های پوشالی امریکا تاب و توان تأمین امنیت خود را نیز ندارد، چه رسد به اینکه امیدی به تأمین امنیت وابستگان و امریکاپرستان منطقه توسط امریکا باشد. به حول و قوّه الهی آیندّه‌ی درخشان منطقه‌ی خلیج فارس و دریای عمان «هرمز»توشت» هستیم و بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر، آسایش و رفاه ملت‌هایش خواهد بود. ما با همسایگان‌مان در پهنه‌ی آبی خلیج فارس و دریای عمان «هرمز»توشت» هستیم و بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر، طمع کارانه در آن شرارت می‌کنند، جایی در آن ندارند مگر در قعر آب‌هایش. و زنجیره‌ی این ظفر که به لطف پروردگار تبارک و تعالی در سایه‌ی تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده است، طلیعه‌ی نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود. امروز براثرگیختگی معجزه‌گون ملت ایران، منحصر در دهها میلیون جان‌فدای مبارزه با صهیونیسم و امریکای خون‌ریز نمانده و پیشاپیش صفوف به هم پیوسته لت میموث شده‌ی اسلامی؛ نود میلیون هموطن تبریز و شریف ایرانی داخل و خارج از کشور، تمامی ظرفیت‌های هویتی، معنوی، انسانی، علمی، صنعتی و فناوری‌های پایه‌ای و نوین ـ از نانو و بیو تا هسته‌ای و موشکی ـ را سرمایه‌ی ملی خود فرض کرده و همچون مرزهای آبی، خاکی و هوایی پاسدار آن خواهند بود. ایران اسلامی با شکر عملی نعمت اعمال مدیریت بر تنگه هرمز، منطقه‌ی خلیج فارس را ایمن خواهد کرد و بساط سوء استفاده‌های دشمن متخاصم را از این آبراه برخواهد چید. قواعد حقوقی و اِعمال مدیریت جدید تنگه هرمز، آسایش و پیشرفت را به نفع همه‌ی ملت‌های منطقه رقم خواهد زد و مواهب اقتصادی آن، دل ملت را شاد خواهد کرد؛ بإذنِ الله وَلَو کَرِهَ الکافِرون.

اژه‌ای: دیپلماسی در امتداد میدان است

رئیس قوه قضاییه با تأکید بر مذاکره بدون تحمیل، بر آمادگی در برابر تهدیدها و حفظ اتحاد ملی تأکید کرد.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی‌اژه‌ای در نشستی با حضور جمعی از مقامات قضایی، طی سخنانی ضمن اشاره به موضوع مذاکره که در محافل سیاسی و رسانه‌ای مطرح است، اظهار کرد: جمهوری اسلامی ایران هیچگاه میز مذاکره را ترک نکرده است؛ ما همیشه از مذاکره استقبال کرده‌ایم، اما مذاکره‌ای که بر پایه منطق و عقلانیت باشد؛ قطعاً ما تحمیل را نمی‌پذیریم. مذاکره‌ای که بر پایه تحمیل باشد، برای ما قابل قبول نیست. این مقوله‌ای است که مسئولان نظام بر روی آن اتفاق‌نظر و اجماع دارند. بنابراین با صدای رسا اعلام می‌کنیم که از مذاکره استقبال می‌کنیم اما تحمیل را نمی‌پذیریم. رئیس قوه قضاییه بیان داشت: دشمنی که با انجام تهدید به هیچ‌یک از اهداف و اغراضش نرسیده، قطعاً در میز مذاکره نیز نمی‌تواند تحمیل‌گری و زیاده‌خواهی کند؛ این موضع قاطع و ثابت در نظام ماست و همه ما در ذیل اوامر رهبری معظم انقلاب، تاکید می‌کنیم که دیپلماسی ما در امتداد میدان است. البته ممکن است افرادی باشند که با حُسن‌نیت، نظرات دیگری داشته باشند؛ این افراد نیز ضروری است که نظرات‌شان را در چارچوب سیاست‌های کلان نظام و منافع عالیه ملت، تنظیم کنند. رئیس دستگاه قضا تصریح کرد: ما از جنگ استقبال نمی‌کنیم اما از جنگ هراسی نداریم؛ اگر عزت‌مان تهدید شود، برای عزت‌مان می‌جنگیم؛ این موضع قاطع ملت ماست؛ نمایانگر این موضع قاطع، پویش بیش از ۳۰ میلیونی جلفدایان ایران است که ارزه بر اندام دشمنان انداخته است. رئیس عدلیه با اشاره به موضوع اعتراض از متجاوزین بیان داشت: پیگیری ابعاد حقوقی و قضایی تجاوز رژیم‌های آمریکا و اسرائیل علیه ملت ایران و جنایات جنگی رخ داده در این تجاوز، هم در ساحت داخلی و هم در ساحت بین‌المللی با قدرت و قوت استمرار خواهد داشت و ما جنایتکاران جنگی را تعقیب می‌کنیم و کیفر می‌دهیم و از آنان تبرائت می‌ستانیم. رئیس عدلیه در ادامه سخنانش با اشاره به مقوله‌ی مهم اتحاد ملی، عنوان کرد: امروز وحدت و انسجام ملی ما، در اوج قرار دارد؛ باید از این قضیه، حراست و حفاظت کنیم و از هر آنچه سبب خدشه به این اتحاد می‌شود، به جد بپرهیزیم. موج متحد و منسجم مردمی باید هر چه بیشتر تقویت و تحکیم شود. قاضی‌القضات در ادامه به موضوع دستور اِعمال مردمی مواسات اشاره کرد و بیان داشت: در شرایط فعلی که ممکن است برخی مضایق و محذورات بواسطه تحمیل جنگ، وجود داشته باشد، باید هر چه بیشتر بر دامنه احسان و مواسات و نیکوکاری بیفزاییم؛ ضروری است دستور اِعمال مردمی نیکوکاری و مواسات را هر چه بیشتر توسعه دهیم. آحاد مردم از تولیدکننده و توزیع‌کننده تا مصرف‌کنندگان، خودشان اهتمام و توجه داشته باشند تا خدای‌ناکرده به بنیه‌ی تولیدی کشور صدمه وارد نشود و در تأمین مایحتاج عمومی با مشکل و کمبود مواجه نشویم. حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی اژه‌ای، خدمترسانی به مردم را اولویت اساسی و اصلی کارگزاران نظام دانست و اظهار کرد: امروز کل کشور میدان کارزار و جهاد است؛ قوه قضاییه نیز در این میدان جهاد سهیم است و نیروهای قضایی در سراسر کشور، در شرایط جنگی با وجود اتفاقاتی که حادث شده بود، کار را زمین نگذاشتند و سنگر خدمت به مردم را حتی در زیر بمباران رها نکردند. رئیس دستگاه قضا گفت: در جریان جنگ رمضان، برخی از ظرفیت‌های موجود در قوه قضاییه، فعلیت و ظهور و بروز بیشتری پیدا کرد. یکی از این ظرفیت‌ها، توسعه دادرسی الکترونیکی بود. در این راستا، اتفاق بزرگی در جهت انتفاع مردم و مراجعان رخ داد. ضروری است در شرایط پس از جنگ نیز نسبت به بسط و قوام این ظرفیت‌ها اهتمام بیشتری به خرج دهیم. رئیس قوه قضاییه با تمجید از اتحاد مردمی، بیان داشت: مردم بصیر و هوشیار ایران اسلامی در خلال جنگ اخیر و پس از آن، حماسه‌ای شگرف خلق کردند؛ عظمت این حماسه و عظمت این موج‌های متحد مردمی به قدری سنگین و ثقیل است که شاید امکان تبیین و تقریر آن در زمان فعلی میسر نباشد. رئیس دستگاه قضا با اشاره به جایگاه ویژه ایران اسلامی در نظم نوین جهانی، گفت: خون مطهر شهدای ایران اسلامی در جنگ رمضان و در صدر آنان سیدالشهدای ایران اسلامی قائد امت، امام خامنه‌ای شهید، به ایران اسلامی عظمتی مضاعف بخشیده است و ما اکنون در نظم نوین جهانی و در هندسه قدرت جهانی، جایگاهی ویژه، ممتاز، مؤثر و متنفذ داریم. رئیس عدلیه با اشاره به نوطنه‌های ادامه‌دار دشمن، عنوان کرد: بدون‌تردید، دشمن شکست‌خورده و زخم‌خورده، بیکار نخواهد نشست و روزبه‌روز بر دامنه توطئه‌هایش خواهد افزود و احتمال تجاوز مجدد دشمن نیز وجود دارد؛ در اینجا وظیفه و تکلیف ما ایجاب می‌کند که لحظه‌ای از دشمن و دسایس او غفلت نکنیم؛ این نگرش و راهبرد باید در تمامی سطوح برنامه‌ریزی‌های ما حاکم باشد؛ حتی اگر دیگر حمله و هجمه‌ای هم از ناحیه دشمن صورت نگیرد، باز هم باید در برنامه‌ریزی‌های خود مقوله‌ی پایداری و تاب‌آوری را بگنجانیم.

دیکته اراده ایران به آمریکا در سایه ناکامی محاصره و تحریم

نایب‌رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس با تأکید بر بی‌اثری آخرین حربه دشمن در فشارهای اقتصادی و محاصره دریایی، از تغییر موازنه قدرت و دیکته شدن اراده ایران به واشنگتن خبر داد و گفت: با پایان رسمی دوران بحث‌های فرسایشی هسته‌ای، راهبرد جدید تهران بر پایه مطالبه قرامت و تمکین کامل دشمن به حاکمیت ایران بر تنگه هرمز استوار است.

به گزارش زمان به نقل ازخانه ملت، عباس مقتدایی با اشاره به تشدید جنگ اقتصادی آمریکا و تحرکاتی نظیر محاصره دریایی در منطقه، گفت: ایالات متحده آمریکا برگ‌هایی را که تصور می‌کرد به عنوان برگ برنده و یا ابزارهای اثرگذار در اختیار دارد، هر روز بیش از پیش از دست می‌دهد. داستان امروز آمریکایی‌ها بسیار شبیه ماجرای پهپادی است که روزگاری در کناره خلیج فارس به ایران تعرض کرد و ایرانیان توانستند آن پهپاد (ام‌کیو ۹) را از نظر فنی در اختیار گرفته، بر آن مسلط شوند و پس از فرود سالم، از آن به عنوان فرصتی برای رشد و پیشرفت در عرصه پهپادی استفاده کنند. نایب رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس در ادامه خاطرنشان کرد: آنچه روزگاری در خصوص پهپادها رخ داد، امروز در عرصه‌های دریایی، سیاسی، اجتماعی، امنیتی و دفاعی پدید آمده است؛ واقعیت این است که جمهوری اسلامی ایران توانمندی لازم برای گذر از انواع فشارها، تحریم‌ها و اقدامات مخرب آمریکایی‌ها را به دست آورده و از تمامی این آسیب‌ها عبور کرده است. مقتدایی با تأکید بر اینکه اکنون هیچ‌یک از برگ‌های برنده آمریکا برای این کشور باقی نمانده است، تصریح کرد: سوال اینجاست که آیا آمریکایی‌ها در عرصه‌های دریا، زمین و هوا، یا در حوزه سیاست برای تغییر نظام و ایجاد شکاف میان دولت و ملت موفق بوده‌اند؟ واقعیت این است که آن‌ها در هیچ‌کدام از این عرصه‌ها به موفقیتی دست نیافتند، بلکه برعکس، مشخص شد تاب‌آوری ایران که پیش‌تر در حوزه‌های اقتصادی و پیشرفت‌های علمی دوران تحریم رزلزد بود، اکنون در تمامی عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و فناوری‌های نوین نیز با قدرت وجود دارد. مقتدایی با تأکید بر اینکه مردم‌سالاری دینی در ایران نهادینه شده و ملت ایران در برابر فشارها ایستادگی نشان داده‌اند، خاطرنشان کرد: ثبات ملی و ساختارهای مندرج در قانون اساسی کشور به چنان پختگی و صلابتی رسیده است که حتی با وجود حوادثی همچون شهادت رئیس‌جمهور و رهبر معظم انقلاب، خللی در کارکردهای کلان نظام ایجاد نمی‌شود. وی افزود: امروز آمریکایی‌ها برگی جز ادعای تحریم یا محاصره دریایی در اختیار ندارند که آن هم در مقام عمل شکست خورده است؛ در مقابل، اکنون اراده ملت و توانمندی‌های بومی ایران است که شروط خود را به آمریکا و رژیم صهیونیستی دیکته می‌کند. وی با اشاره به عقب‌نشینی‌های اجباری دشمن در منطقه، خاطرنشان کرد: امروز رژیم صهیونیستی ناچار به پذیرش آتش‌بس در لبنان شده و آمریکایی‌ها نیز راهی جز تن دادن به مطالبات ایران ندارند؛ تا جایی که ترامپ مجبور به اعلام پذیرش شروط دوگانه جمهوری اسلامی شده است. وی تصریح کرد: ایران پس از بدعهدی‌های آمریکا در اجرای تعهدات مطلوب تهران، روند مذاکرات را متوقف کرد و به صراحت اعلام داشت که تنها در صورت عمل دقیق واشنگتن به تعهداتش، گام‌های بعدی را متناسب با اقدامات آن‌ها برخواهد داشت. وی با تأکید بر تغییر رویکرد ایران در مذاکرات، خاطرنشان کرد: جمهوری اسلامی ایران اکنون بر این موضع قطعی استوار است که مذاکره درخصوص موضوع انرژی هسته‌ای مربوط به دوران پیش از جنگ‌افروزی دشمنان علیه ایران بود؛ اما با آغاز «جنگ رمضان» توسط آن‌ها، پرونده هسته‌ای دیگر در میز مذاکرات جایی نخواهد داشت. وی در پایان تصریح کرد: مطالبات امروز ایران فراتر از مباحث پیشین است؛ موضوعاتی همچون «پرداخت قرامت از سوی آمریکا»، «تضمین خروج نیروهای آمریکایی از منطقه»، و «احترام به رژیم حقوقی و اعمالی ایران در تنگه هرمز» محورهای اصلی هستند و ایران که به موفقیت‌های چشمگیری دست یافته، اکنون در مرحله تثبیت این پیروزی‌های راهبردی است.

سرمقاله

محاصره نفتی؛ در مخازن ایران دقیقا چه اتفاقی می‌افتد؟

مجتبی توانگر

در تحلیل «محاصره نفتی»، یک دوگانه غلط مدام تکرار می‌شود: یا گفته می‌شود اگر تولید نفت ایران متوقف شود، بخش قابل‌توجهی از نفت برای همیشه در زمین حبس می‌شود و عملا از دست می‌رود؛ یا در طرف مقابل ادعا می‌شود هیچ اتفاق خاصی نمی‌افتد و هر زمان اراده کنیم، تولید ظرف مدت کوتاهی به سطح قبلی برمی‌گردد. هردو نگاه، فاصله قابل‌توجهی با واقعیت دارند.

اگر از داده‌های واقعی شروع کنیم، ایران روزانه حدود ۳ تا ۳.۵ میلیون بشکه نفت تولید می‌کند؛ برآوردهای سال ۲۶-۲۰ هم این عدد را حدود ۳.۲ تا ۳.۶ میلیون بشکه در روز نشان می‌دهند. از این مقدار، حدود ۱.۸ تا ۲ میلیون بشکه در داخل کشور مصرف می‌شود و حدود ۱ تا ۱.۵ میلیون بشکه صادر می‌شود؛ یعنی حدود ۵۵ تا ۶۰درصد تولید نفت ایران در داخل استفاده می‌شود. همین موضوع خیلی مهم است، چون یعنی حتی در شرایط سخت هم همه تولید کشور متوقف نمی‌شود و بخش بزرگی از آن داخل کشور مصرف می‌شود. نکته‌ای که معمولا کمتر به آن توجه می‌شود این است که مخازن نفتی ایران بیشتر از جنس مخازن کربناته و شکاف‌دار هستند و خیلی از آنها سال‌هاست در حال تولیدند. میدان‌هایی مثل اهواز، مارون، گچساران و آغاجاری دهه‌هاست فعالند. این مخازن به‌طور طبیعی هر سال حدود ۴ تا ۱۲درصد افت تولید دارند. همچنین برای اینکه فشار داخل مخزن حفظ شود، نیاز به تزریق گاز دارند و در مجموع ضریب برداشت نفت از این مخازن معمولا حدود ۲۰ تا ۲۵درصد است؛ یعنی این مخازن حساس هستند، اما کاملا قابل مدیریت هستند و سال‌ها با همین شرایط اداره شده‌اند. اگر توقف تولید را در زمان‌های مختلف نگاه کنیم، نتیجه خیلی روشن‌تر می‌شود. اگر توقف کوتاه باشد، مثلا چند هفته تا حدود ۱ یا ۲ماه، معمولا مشکل جدی ایجاد نمی‌شود و حتی در بعضی موارد، فشار داخل مخزن بهتر هم می‌شود و شرایط تولید در برگشت کمی آسان‌تر خواهد بود. اگر این توقف به حدود ۲ تا ۶ماه برسد، ممکن است بعضی چاه‌ها با مشکلاتی مثل افزایش آب همراه شوند یا رسوباتی مثل آسفالتین و پارافین شکل بگیرد، اما این مشکلات معمولا قابل حل هستند و با عملیات فنی دوباره برطرف می‌شوند. در این مرحله هنوز چیزی از بین نمی‌رود، فقط تولید کمی سخت‌تر و پرهزینه‌تر می‌شود. اگر توقف طولانی‌تر شود، مثلا بین ۶ تا ۱۲ماه، شرایط جدی‌تر می‌شود. در این حالت ممکن است بخشی از نفت در داخل سنگ‌ها گیر بیفتد، فشار بعضی لایه‌ها پایین بیاید و برخی چاه‌ها نیاز به تعمیر اساسی پیدا کنند. با این حال حتی در این شرایط هم نمی‌توان گفت بخش بزرگی از نفت کشور برای همیشه از بین می‌رود. در واقع بخش زیادی از تولید قابل بازگشت است، فقط به زمان و عملیات فنی نیاز دارد؛ از نظر کلی، اینطور نیست که یا هیچ اتفاقی نیفتد یا فاجعه رخ دهد. واقعیت بین این‌دو قرار دارد؛ یعنی با توقف تولید، مدیریت سخت‌تر می‌شود، اما همچنان قابل کنترل است و ابزارهای فنی برای برگشت وجود دارد؛ از نظر زمانی هم تجربه‌ها نشان می‌دهد که ایران می‌تواند حدود ۳ماه بدون صادرات نفت را مدیریت کند، اما اگر این وضعیت طولانی‌تر شود، نیاز به تنظیم تولید خواهد بود. در عین حال، بخش زیادی از تولید نفت معمولا در چندماه اول بعد از رفع محدودیت‌ها برمی‌گردد و بازگشت کامل، مخصوصا در میدان‌های قدیمی، ممکن است چندماه تا حدود یک سال زمان ببرد. از نظر اقتصادی، اگر صادرات یک تا ۱.۵ میلیون بشکه در روز متوقف شود و قیمت نفت حدود ۷۰ دلار باشد، روزانه حدود ۷۰ تا ۱۰۵ میلیون دلار درآمد از دست می‌رود؛ یعنی در یکماه حدود ۲ تا ۳ میلیارد دلار و در یک سال حدود ۲۵ تا ۳۵ میلیارد دلار. اگر هزینه‌های فنی مثل تعمیر چاه‌ها، اسیدکاری یا بازسازی تأسیسات هم اضافه شود، چند میلیارد دلار دیگر هم به این عدد اضافه می‌شود. اما یک نکته مهم این است که نباید همه تحلیل فقط روی صادرات دریایی متمرکز شود. حتی در شرایط محدودیت دریایی، ایران فقط وابسته به یک مسیر نیست. بخشی از انتقال انرژی از مسیرهای زمینی و ریلی هم امکان‌پذیر است. برای مثال، در سال‌های اخیر انتقال سوخت از طریق راه‌آهن خواف-هرات به افغانستان انجام شده و نشان داده که زیرساخت ریلی ایران می‌تواند در مقیاس محدود برای جابه‌جایی فرآورده‌های نفتی استفاده شود. همچنین در بعضی دوره‌ها صادرات محدود فرآورده به پاکستان از مسیر زمینی و ترکیبی انجام شده است. در داخل کشور هم جابه‌جایی سوخت بین پالایشگاه‌ها و مناطق مصرف، با ترکیب حمل ریلی و جاده‌ای انجام می‌شود. این مسیرها جایگزین کامل صادرات نفت از دریا نیستند، اما کمک می‌کنند که جریان انرژی کشور کاملا متوقف نشود و انعطاف‌پذیری حفظ شود.

از نظر مدیریتی هم یک نکته مهم وجود دارد: لازم نیست همه میدان‌ها یکسان رفتار کنند. می‌توان برخی میدان‌های حساس‌تر مثل اهواز، مارون، گچساران و آغاجاری را در مدار نگه داشت، چون برای حفظ فشار چاه‌ها و تولید پیوسته نیاز دارند. در مقابل، بعضی میدان‌ها که شرایط پایداری‌تری دارند، می‌توانند برای مدت کوتاه‌تری متوقف شوند تا فشار داخل مخزن آنها بهتر تنظیم شود. این یعنی به‌جای تصمیم‌های صفر و یکی، می‌شود با برنامه‌ریزی دقیق‌تر عمل کرد. در ایران هم برخی مخازن نفتی در شرایط خاص می‌توانند از «توقف کوتاه‌مدت تولید» (shut-in) به‌صورت محدود سود ببرند، اما این موضوع کاملا وابسته به نوع میدان است. برای مثال در مخازن بزرگ کربناته و شکاف‌دار جنوب تقریب ایران مثل اهواز با ظرفیت تولید حدود یک‌میلیون بشکه در روز در دوره‌های اوج، مارون با حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ هزار بشکه در روز، گچساران با حدود ۶۰۰ تا ۷۰۰هزار بشکه در روز و آغاجاری با حدود ۲۰۰ تا ۳۰۰هزار بشکه در روز، به‌دلیل افت فشار تدریجی و وابستگی به تزریق گاز (در برخی برآوردها مجموع تزریق گاز به مخازن نفتی ایران در حدود ۴ تا ۵میلیارد فوت مکعب در روز بوده)، توقف کوتاه‌مدت چند هفته‌ای تا حدود ۱ تا ۲ماه می‌تواند در برخی نواحی باعث بازتوزیع فشار و بهبود موقت شرایط تولید شود و در بعضی چاه‌ها حتی به کاهش آب تولیدی (water cut) و افزایش راندمان اولیه بعد از بازگشت کمک کند، به‌ویژه در بخش‌هایی از اهواز و مارون که دچار water coning هستند؛ اما همین مخازن اگر وارد توقف‌های طولانی‌تر حدود ۶ماه یا بیشتر شوند، به‌دلیل رسوب آسفالتین، افت نرلویی اطراف چاه و گیر افتادن بخشی از نفت در ساختار سنگ، بخشی از مزیت خود را از دست می‌دهند و نیاز به عملیات تعمیر و تزریق مجدد پیدا می‌کنند. در نهایت، اگر بخواهیم واقع‌بینانه نگاه کنیم، توقف کوتاه‌مدت تولید قابل مدیریت است، توقف چندماهه نیاز به رسیدگی فنی دارد و توقف طولانی‌تر هم با وجود هزینه، همچنان قابل بازگشت است. مهم این است که این موضوع نه یک بحران غیرقابل کنترل است و نه یک مسئله ساده؛ بلکه یک مسئله فنی و مدیریتی است که ابزارهای مشخصی برای مدیریت آن وجود دارد.

برآیند این موضوع این است که حتی در سناریوهای سخت هم، با مدیریت درست، امکان کنترل وضعیت و برگشت تولید وجود دارد و شرایط به سمت بی‌ثباتی غیرقابل جبران نمی‌رود.

zamanagahi@chmail.ir